

כ"ג בחשוון, תשע"ז, 24.11.2016

גיליון מס' 535

פרשת חיי שרה

שואבות המים ועובדי הקבלן

מאת הרב ירון בן-דוד, קיבוץ בארות יצחק

יש הקוראים להם 'העובדים השקופים'. הם עוסקים במלאכות שהן אולי קשות מבחינה פיזית, אבל אינן דורשות הכשרה מקצועית ארוכה או יכולת שכלית גבוהה. בדרך כלל החברה נוטה לזלזל באנשים האלה. אלו הם שואבי המים. כאשר הקב"ה רוצה להמחיש את העובדה שאפילו האנשים הכי בזויים בעם מחוייבים בבריתו, הוא אומר "מחטב עץ עד שאב מימך" (דברים כט, י). כאשר הגבעונים רימו את יהושע, הם הפכו להיות חוטבי עצים ושואבי מים.

גם בפרשתנו, כשאליעזר מגיע לחרן הוא אומר לקב"ה: "אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים" (בראשית כד, ג). הוא אפילו אינו אומר "בנות העיר", אלא "בנות אנשי העיר", כאילו הן אינן בעלות אישיות משלהן. כשהוא רוצה לדעת את זהותה של רבקה הוא אינו שואל "מי את?" אלא "בת מי את?" (כג). כל זהותה נגזרת מאביה. כשהוא רוצה לדעת האם אפשר להתאכסן אצלם הוא שואל אותה: "היש בית אביך מקום לנו ללון?" (כג). ובהמשך, למרות שהיא זו שיזמה את האירוח, את הקרדיט יקח לבן אחיה: "למה תעמד בחוץ ואנכי פניתי הבית ומקום לגמלים" (לא). כשהוא רוצה לבקש את ידה ליצחק הוא אינו שואל אותה אלא את לבן ובתואל: "ועתה אם ישכם עשים חסד ואמת את אדני הגידו לי" (מט). ותשובתם, אף בלי להתייעץ איתה: "הנה רבקה לפניך קח ולך" (נא).

אבל לא כך רבקה רואה את עצמה. למרות שהיא נשאלת "היש בית אביך מקום לנו ללון?" (כג) היא עונה: "גם תבן גם מספוא רב עמנו גם מקום ללון" (כה). בסופו של דבר, כאשר בתואל ולבן מנסים לעכב את הנישואין הללו, הם נאלצים להתייעץ איתה ואומרים: "נקרא לנערה ונשאלה את פיה" (נז). רק לאחר שהיא קיבלה את היחס האישי הזה חל המפנה בסיפור, והם יצאו לדרכם.

אחד המבחנים הראשונים שעובר משה רבנו כדי לבדוק האם הוא ראוי להנהיג את העם היה היחס שלו לשואבות המים. כשהוא רואה שהרועים מנצלים אותן, ולאחר שהן שאבו את המים הם רוצים לגזול מהן את המים, משה אינו עומד בצד ושותק, אלא יוצא לסייע להן. ומתברר שזו לא הפעם הראשונה שזה קורה להן, שהרי כשהן חוזרות הביתה אביהן שואל אותן: "מדוע מהרתן בא היום?" (שמות ב, יח). גם אצל שאול נראה שבזכות שיחתו עם שואבות המים, הגיע לגדולה.

הסיפור של אליעזר ורבקה יכול היה להסתיים אחרת לגמרי, אילולא אותו משפט: "נקרא לנערה ונשאלה את פיה" (נז). ישנו סיפור אחר בתנ"ך שמתחיל בצורה דומה מאוד, וזהו סיפור פילגש בגבעה. גם שם הולך איש למקום

רחוק כדי להביא אשה, אבל כל הדיון על האשה מתנהל עם אביה ולא איתה. גם שם כתוב: "וַיֵּאָקְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיִּלְיִנוּ שָׁם" (יט,ד), וגם שם – בבוקר, כשהאדם רוצה לחזור למקומו עם האשה כפי שסוכם, אביה של המיועדת מעכב אותו ולא נותן לו ללכת, אבל כאן אף אחד לא אמר לקרוא לנערה ולשאול את פיה. האיש נשאר אצלם זמן רב מעבר למתוכנן, וכשהוא יוצא זה כבר סמוך לשקיעה, ולכן נאלץ ללון במקום זה. סוף הסיפור המזעזע הזה ידוע לכל, אבל האמת היא שהדבר המזעזע יותר הוא שלכל אורך הסיפור הזה הפילגש לא אומרת אפילו מלה אחת. אפילו את השם שלה אנחנו לא יודעים. העובדה שבני ישראל התנהגו בסיפור הזה כמעט כאנשי סדום, מתחילה ביחס של החברה כולה לאותה אשה.

היום אנחנו לא צריכים שואבות מים. יש לנו מים בברזים. אבל אנשים במעמד הזה אנחנו רואים כל הזמן: אנשי האבטחה, פועלות הנקיון ושאר עובדי הקבלן. האם אנחנו מתייחסים אליהם כמו שאליעזר התייחס לרבקה בהתחלה וכמו שהחברה התייחסה לאותה פילגש, או כמו שמשה התייחס לבנות יתרו, וכשהוא ראה שעושים אותן הוא יצא להגנתן?

נישואי יצחק ורבקה התאפשרו רק כשהתייחסו אליה באופן אישי. משה נבחר רק לאחר שהפסיק את העושה של שואבות המים. כשהיחס לאותם אנשים משתפר, באה גאולה, אבל אם החברה ממשיכה לזלזל באותם אנשים ולעשוק אותם, ואין איש שיוצא להגנתם, עלולים להגיע – חלילה – לסיפור של פילגש בגבעה.

הרב ירון בן-דוד, משמש כרב של **קיבוץ בארות יצחק** מזה 15 שנה. נשוי לאלישבע ואב לשמונה ילדים כן ירבו. בוגר ישיבת ההסדר ברכת משה במעלה אדומים. שימש בעבר כסגן הרב הראשי של צ'כה.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il